

Verklarende woordenlijst

- Aanleghoogte:** hoogte of niveau t.o.v. NAP van de onderzijde van de gemetselde of betonnen fundering, bij paalfunderingen meestal gelijk aan de bovenkant van het funderingshout.
- Aanwasboor:** holle boor (binnendiameter 10mm) voor het nemen van houtmonsters.
- Absolute zakking:** zakking t.o.v. vast punt.
- Actieve of recente scheuren:** scheuren die nog steeds in beweging zijn, recent ontstaan of recent in beweging zijn geweest.
- Amsterdamse fundering:** type houten paalfundering bestaande uit een gemetselde muur met versnijdingen, waaronder langshout en kespen. Onder een kesp staan steeds twee houten palen.
- Bacteriële aantasting:** houtaantasting door bacteriën, ontstaan onder water en kan de paal over de hele lengte aantasten.
- Belendingen:** aangrenzende panden.
- Betonopzetter:** zie oplanger.
- Betonoplanger:** zie oplanger.
- Bouwblok:** een door straten of maaiveld omgeven aantal panden.
- Bouweenheid:** groep panden, als één ontwerp gemaakt en uitgevoerd, waardoor se constructief onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden met een gezamenlijke fundering. De panden zijn per definitie tegelijkertijd gebouwd.
- Bouwmuur:** een constructieve muur met daaronder een fundering, geen voor- of achtergevel zijnde. Bouwmuren dragen meestal ook balklagen en zijn mogelijk balk-eindigend. Vaak een pand scheidende muur of buitenmuur van een pand.
- Bouwstroom:** meerdere bouweenheden die aansluitend na elkaar gebouwd worden. Soms ook één ontwerp.
- Bovenkant fundering:** hoogte of niveau t.o.v. NAP van het hoogste punt of gedeelte van het funderingshout of bovenkant paal/oplanger bij betonbalken. Wordt ook wel aanleghoogte genoemd.
- Casco:** het geheel van alle constructieve delen van een pand en de delen om het wind- en waterdicht te maken. Inrichting zoals: keuken, badkamer, verwarmingsinstallatie, leidingen en afwerkingen zoals pleisterwerk en plafonds behoren niet tot het casco.
- Dilatatie:** een onderbreking van de constructie waardoor de twee delen (beperkt) los van elkaar kunnen bewegen.
- Dragende paaldiameter:** berekende paaldiameter waarbij rekening is gehouden met de niet dragende schil als gevolg van houtaantasting.
- Droogstand:** situatie waarbij de grondwaterstand beneden de bovenkant van de houten paalfundering ligt. Bij droogstand kan schimmelaantasting en houtrot ontstaan.
- Drukspanning:** drukkracht per oppervlak.
- Erosiebacterie:** type van bacteriële houtaantasting dat veel in funderingshout voorkomt.
- Freatische grondwaterstand:** grondwaterstand in het bovenste pakket van de bodem waarboven de waterstand gewone luchtdruk heeft.
- Funderingen op staal:** fundering zonder palen, waarbij gemetselde of betonnen funderingsstroken of platen direct op de onderliggende grond rust.

Verklarende woordenlijst

- Funderingsbalk:** balk van beton of hout, waaronder gewoonlijk een enkele rij (houten) palen (al dan niet met beton oplangers).
- Funderingshout:** het geheel van alle houten onderdelen van een fundering op houten palen, dus inclusief het langshout, de kespen en de houten palen zelf.
- Funderingsmuur:** muurvlak tussen het langsfunderingshout en de begane grondvloer.
- Funderingsloof:** zie funderingsbalk.
- Funderingsverlaging:** methode van funderingsherstel waarbij langshout, kespen en de bovenste delen van houtenpalen wordt vervangen door metselwerk of beton.
- Gemeenschappelijke bouwmuur:** één bouwmuur die door beide aangrenzende panden wordt gebruikt.
- Gemengde fundering:** fundering op staal, waaronder ook palen aanwezig zijn, of pand dat deels op staal is gefundeerd (bijvoorbeeld ter plaatse van de kelder) en deels op palen staat. Wordt ook wel hybride fundering genoemd.
- Geotechnische draagkracht:** de draagkracht, die de bodem aan een paalfundering kan leveren.
- Grondmechanische paal draagkracht:** de draagkracht die de paal aan diverse grondlagen ontleent.
- Grondverbetering:** methode ter verbetering van de draagkracht voor funderingen op staal. Slappe en weinig draagkrachtige lagen worden hierbij afgegraven tot aan een draagkrachtig niveau. Dit wordt opgevuld met bijvoorbeeld zand.
- Grondwaterdekking:** maat voor het hoogteverschil tussen de bovenkant van het funderingshout en de freatische grondwaterstand.
- Grondwaterniveau:** zie grondwaterstand.
- Grondwaterpeil:** zie grondwaterstand.
- Grondwaterspiegel:** zie grondwaterstand.
- Grondwaterstand:** hoogte t.o.v. NAP van de bovenkant van het grondwater.
- Handhavingstermijn:** de termijn waarbinnen de vervormingen van de fundering (bij gelijkblijvende omstandigheden) zodanig beperkt blijven, dat er geen verlies van gebruikswaarde van het bouwwerk zal optreden.
- Hardheidshamer:** zie inslaghamer.
- Heipaal:** paal (stamhout, beton, staal met beton) die in de grond is gebracht of gemaakt.
- Hoogtemeting:** de hoogte van het object wordt bepaald t.o.v. NAP.
- Houtspanning:** optreden houtspanning in hout.
- Hybride fundering:** zie gemengde fundering.
- Inbalken:** muur of fundering van een reeds bestaand pand gebruiken bij de bouw van een naastgelegen pand.
- Inbinten:** zie inbalken.
- Indringingswaarde:** de afstand in mm waarover de pen van de inslaghamer het funderingshout binnendringt bij een beproeving. Deze afstand is een maat voor de kwaliteit en aantasting van het funderingshout.
- Inknijping:** het samengeperst worden van langshout en of kesphout tussen het funderingsmetselwerk aan de bovenzijde en de houten paalkop aan de onderzijde van het horizontale funderingshout.

Verklarende woordenlijst

- Inslaghamer:** Apparaat waarmee op gestandaardiseerde wijze de indringingswaarde van houten heipalen, langshout en kespen wordt gemeten.
- Instorting:** de instorting is de maat welke de houten paal in de betonnen funderingsbalk of de betonnen oplanger steekt.
- Karakteristiek waarde:** getalswaarde van een belasting, waarbij de veronderstelde onderschrijvingskans 5% bedraagt, of wanneer de toetsing betrekking heeft op de uiterste grenstoestand, of waarbij de veronderstelde onderschrijvingskans 50% bedraagt wanneer de toetsing betrekking heeft op de bruikbaarheidsgrenstoestand.
- Kernhout:** binnenste en duurzaamste deel van stamhout omringt door spint.
- Kesp:** houten balk onder een funderingsmuur dwars op de richting van die muur.
- Kleefpaal:** korte funderingspaal, niet geslagen tot in de diepere draagkrachtige zandlaag, welke draagkracht genereert uit de wrijving (kleef) met de omringende grondlagen.
- Kopgevel:** eerste en laatste vrijstaande gevel van een bouweenheid (huizenrij).
- Langshout:** één of meerdere zware houten planken of balken onder de gehele onderzijde van een gemetselde funderingsmuur.
- Latei:** soort balk (van bv. Beton, staal of hout) of gemetselde rollaag in muur boven deur- en raamkozijnen en andere openingen.
- Lintvoeg:** doorgaande horizontale voeg in metselwerk. Wordt ook wel langsvoeg of strekvoeg genoemd.
- Lintvoegmeting:** zie lintvoegwaterpassing.
- Lintvoegwaterpassing:** meting van de hoogteligging ter plaatse van de bovenkant van de staan van de horizontaal aangelegde voeg.
- Loodmeting:** bepalen van de scheefstand t.o.v. de verticaal.
- Maaiveld:** het vlak gevormd door de bovenkant van de grond t.o.v. NAP.
- Maaiveldhoogte:** hoogte waarop het maaiveld zich bevindt t.o.v. NAP.
- Meetbout:** een in een gevel van een gebouw geplaatste bout voor het uitvoeren van hoogte-metingen (bijvoorbeeld t.b.v. zakkingsmetingen).
- Meetnauwkeurigheid:** combinatie van de onnauwkeurigheid van de meting en het meetapparaat. NAP of N.A.P.(Normaal Amsterdams Peil): vaste hoogte, die geldt voor geheel Nederland en is vastgelegd door middel van officiële hoogtemerken. Alle hoogtes, niveaus en peilen worden aangegeven ten opzichte van NAP.
- Negatieve kleef:** extra belasting uitgeoefend op een funderingspaal door wrijving van langs de paal-schacht zakkende grond.
- NIVRE:** Nederlands Instituut Van Register Experts, waarborgt de kwaliteit op het gebied van schade expertise, opnamen en risicoanalyses.
- Officieel straatpeil:** de hoogte t.o.v. NAP waarop een straat (of openbaar gebied) wordt aangelegd en wordt onderhouden. Wordt ook wel aangeduid met streefpeil of stadspeil en is in principe gelijk aan het uitgiftepeil. Het werkelijke of actuele straatpeil kan ten gevolge van zakking afwijken van het officiële straatpeil.
- Omslagpunt:** de plaats in een houten heipaal waar de negatieve kleef langs een paal omslaat is positieve kleef en waar de paalbelasting vaak het hoogst is.

Verklarende woordenlijst

Onderkant metselwerk: hoogte of niveau t.o.v. NAP van de onderzijde van de gemetselde of betonnen fundering; meestal gelijk aan de bovenkant van het funderingshout of de aanleghoogte.

Oplanger: geprefabriceerde betonnen opzetstuk, dat op de houten paal wordt gezet om deze vervolgens dieper weg te heien. Op deze wijze komt de kop van de houten paal verder onder de grondwaterstand te zitten. Worden sinds 1920 toegepast.

Oploodinstrument: een landmeetkundig meetinstrument, waarmee horizontale verplaatsingen van een oorspronkelijk verticaal object kunnen worden gemeten.

Opvangconstructie: tijdelijke constructie welk dient om bouwdelen of elementen te ondersteunen en de belasting hiervan af te dragen.

Opzetter: zie oplanger.

Overstek: het deel dat overhangt of uitsteekt ten opzichte van de ondersteunende / draagconstructie.

Paal: constructie element waarbij de lengte minimaal vijf maal de kleinste afmeting van de dwarsdoorsnede bedraagt.

Paal draagkracht: de draagkracht van een paal ontleend aan de eigen sterkte van (het materiaal van) de paal of paalschacht als kolom.

Paaljuk: het geheel van een kesp met daaronder twee houten palen.

Paalkop: bovenste gedeelte van een funderingspaal.

Paalpunt: onderste volle doorsnede van de paalvoet.

Paalrot: (ongewenste) term voor schimmelaantasting van funderingshout door droogstand.

Paalschacht: deel van de paal tussen paalvoet en paalkop.

Paalvoet: geometrische vorm van het onderste deel van de paal.

Palenpest: (ongewenste) term voor bacteriële aantasting van funderingshout.

Palenplan: tekening waarop de plaats van de palen in bovenaanzicht staat aangegeven.

Peil: niveau in de bouw, meestal bovenkant vloer afgewerkte begane grondvloer, waaraan op bouwtekeningen alle hoogtematen in een bouwwerk worden gerelateerd.

Peilbuis: in de grond geplaatste (pvc) buis met een filter aan de onderzijde om de grondwaterstand te kunnen meten.

Peilgebied: gebied waarbinnen middels bemaling een stabiel open waterpeil gehandhaafd wordt.

Peilklokje: koperen cilinder, hol van onder, dat via een draad in een peilbuis tot op het waterniveau wordt gebracht en daar een klokkend geluid geeft.

Peilmaatmeting: een meting van de huidige hoogte van het constructiedeel dat bij de bouw als peil werd gehanteerd. Meestal was dat de begane grondvloer. Uit vergelijking van de huidige hoogte met het aanlegniveau kan de absolute zakking worden herleid.

Peilpieper: instrument dat via een draad in een peilbuis tot op het waterniveau wordt gebracht en daar een piepend geluid geeft.

Penant: (smal) deel van een muur of gevel naast of tussen deuren, ramen en hoeken van panden.

Prikapparaat: zie inslaghamer.

Prikken: zie indringingswaarde.

Prikker: zie inslaghamer.

Verklarende woordenlijst

Rekenwaarde: de getalswaarde van een belasting die bij de toetsing van een constructie moet zijn aangehouden, en die wordt bepaald door de karakteristieke waarde te vermenigvuldigen met een modificatiefactor en vervolgens delen door een materiaalfactor.

RFG: Richtlijnen voor Funderingen van Gebouwen. De voorloper van de huidige geotechnische normen NEN 6740, NEN 6743 en NEN 6744. De eerste RFG versie is uit 1985, de tweede verbeterde versie uit 1988.

Rollaag: een in het verband van een muur gewerkte laag van op hun kant of kop gemetselde stenen.

Rotatie: zakking gedeeld door de afstand waarover zakking gemeten is.

Rotterdams fundering: type houten paalfundering bestaande uit een gemetselde muur, gewoonlijk zonder versnijdingen, waaronder langshout bestaande uit een plaat (hier ook wel kesp genoemd) met in het midden daarop een balkje (schuifhout) en een enkele rij houten palen er onder.

Scharnierpand: pand tussen twee bouweenheden die beide ongelijkmatig zakken. Hierdoor toont het pand een scheefstand ten opzichte van de horizontaal.

Scheefstand: zakking uitgedrukt in mm scheefstand per m hoogte. Wordt ook wel uit het lood staan genoemd.

Scheurvorming: het geheel (en het patroon) van alle aanwezige scheuren in een pand.

Schranken: resultaat van een oploodmeting (mm/m).

Schuifhout: een op of tussen het plaathout aangebracht, rechtopstaand stuk hout, waardoor de muur zijdelings wordt gefixeerd.

Slaghamer: zie inslaghamer.

Slangenwaterpas: van oorsprong een waterpastoestel waarmee via een slang, met aan beide uiteinden een glazen buis met maatverdeling en gevuld met water, het mogelijk is om het hoogteverschil tussen twee punten te meten. De tegenwoordige moderne variant wordt digitaal afgelezen.

Sondering: onderzoeksmethode om de aard en vastheid van grondlagen vast te stellen.

Spaarbogen: gemetselde fundering waarbij het onderste gedeelte van de funderingsmuur uit gemetselde bogen bestaat om materiaal en gewicht te besparen. De palen staan daarbij onder de voet van de boog.

Spanning: kracht per oppervlak.

Specht: type inslaghamer.

Spint: buitenste en in dikte variërende schil hout in een stam, is weinig duurzaam en gevoelig voor bacteriële aantasting.

Stabiliteit: zie standzekerheid.

Standzekerheid: hebben van voldoende stijfheid in een bouwwerk ter voorkoming van niet toelaatbare horizontale en verticale vervormingen.

Stijghoogte: druk van het water in het 1^e watervoerende pakket weergegeven in m t.o.v. NAP.

Straatpeil: zie officieel straatpeil.

Strokenfundering: fundering op staal in de vorm van strookvormige elementen.

Tachymeter: een landmeetkundig meetinstrument, waarmee horizontale en verticale hoeken en afstanden met hoge nauwkeurigheid worden gemeten.

Verklarende woordenlijst

Theodoliet: een landmeetkundig meetinstrument, waarmee horizontale en verticale hoeken met hoge nauwkeurigheid worden gemeten.

Trasraam: het waterdichte metselwerk in muren tegen het optrekken van grondvocht (ook wel cementraam genoemd).

Tussenbouwmuur: inpandige bouwmuur.

Uitgiftepeil: officieel vastgestelde hoogte t.o.v. NAP van een uit te geven of uitgegeven terrein.

Versnijding(en): trapsgewijze verbreding(en) in het metselwerk aan de onderzijde van een muur.

Vlijlaag: eerste laag stenen van een fundering die op de platen is gelegd, vaak zonder specie.

Vloerhout: onderdeel van een houten paalfundering waarop metselwerk met een groot grondoppervlak (bijvoorbeeld keldervloeren, kademuren) is aangebracht. Onder vloerhout zijn vaak kespen aanwezig.

Vloerwaterpassing: meting van de scheefstanden (t.o.v. een horizontaal vlak) van de vloeren in een pand. Geeft mate van zakking aan daar vloeren horizontaal zijn aangebracht.

Waterpassing: het opmeten van hoogteverschillen tussen twee of meerdere punten met behulp van een waterpasinstrument en een baak.

Waterpastroestel: optisch instrument op statief waarmee heel nauwkeurig in een horizontaal vlak gemeten kan worden, voor de eenvoudige methode van waterpassen, zie slangenwaterpas.

Zachte schil: aangetaste buitenste schil van het funderingshout dat niet meer bijdraagt aan de paalsterkte, de dikte ervan wordt bepaald door meting met de inslaghamer.

Zakking: afstand waarover een bouwelement is gezakt t.o.v. een eerdere of oorspronkelijke positie.

Zakkingsverschillen: verschillen in zakking tussen of binnen panden.

Zetting: vervorming van de grond onder belasting (geotechnische term).

Zettingsverschillen: verschillen in zakking tussen of binnen panden die uitsluitend door bodemvervorming worden veroorzaakt.